

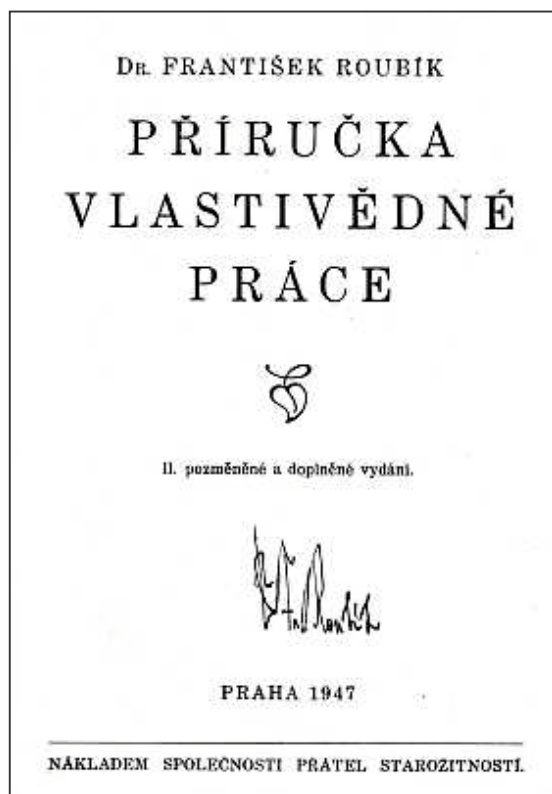
Michal Flegl

František Roubík a česká historická vlastivěda

Významný český historik a archivář doc. PhDr. František Roubík se narodil v Jindřichově Hradci před stovaceti lety 31. července 1890 (zemřel 5. května 1974 v Praze). Zdejší přebohatý zámecký archiv s archiváliemi rodů pánů z Hradce, Slavatů a Černínů byl nejen častým cílem badatelů (F. Palacký), ale současně i inspirací pro vážné zájemce o studium historie mezi místními gymnazisty. Již za doby archiváře Františka Tischera zde začínali pozdější významní historikové jako Ferdinand Tadra, Antonín Rezek, Hynek Gross a Ludvík Domečka. Další generace adeptů historie soustředil kolem archivu P. František Teplý v letech 1909 až 1922, autor několikasvazkových Dějin Jindřichova Hradce. F. Roubík jako středoškolský student patřil do skupiny zájemců o historii, soustředěné kolem této charismatické osobnosti. F. Teplý mladé nadšence nejen inicioval, ale také je vybavil základy historického řemesla. Není tedy divu, že z této skupiny vzešlo několik předních českých historiků. Vedle F. Roubíka to byli Emanuel Janoušek, Josef Klik, Jan Muk, Josef Pelikán a František Navrátil.

Roubíkova další studia po maturitě logicky pokračovala na pražské Filozofické fakultě. Životní přerыв však znamenalo vypuknutí 1. světové války. F. Roubík narukoval na frontu a poslední válečný rok prožil jako politický vězeň v rakouských kriminálech. Autor tohoto článku dodnes vzpomíná na příhody z vězení, které F. Roubík po létech rád a působivě vyprávěl. Teprve po ukončení války mohl F. Roubík završit studium doktorátem filozofie, aby pak v roce 1920 nastoupil do Archivu ministerstva vnitra v Praze. Podílel se významně na tzv. archivní a spisové rozluce s Rakouskem, která znamenala vytvoření samostatných archivních fondů nově vzniklého čs. státu. F. Roubík se plně soustředil na jejich zpracování a zpřístupnění. Tak tehdy získal dokonalou znalost archivních pramenů, jež se pak na celý jeho život stala základem neumdlévající badatelské a publikační činnosti.

Od roku 1930 se Roubík věnoval také činnosti pedagogické na Státní archivní škole. Již roku 1934 se rovněž habilitoval na Filozofické fakultě UK pro obor historické vlastivědy. Na fakultě přednášel novověkou paleografii a diplomatiku i dějiny správy až do roku 1967. Jako vynikající znalec novodobé paleografie vydával pedagogicky nepominutelné vybrané ukázky textů v sérii "Vývoj novodobého písma ve fotografických ukázkách" (od 1955). V období 1939 až 1948 pracoval F. Roubík na Ministerstvu školství a národní osvěty, v letech 1945 až 1948 jako přednosta oboru pro vědu (s titulem vrchní oborový rada). K 1. 1. 1949 byl jmenován ředitelem Státního historického ústavu. Po vzniku Čs. akademie věd v roce 1953, kdy se stal členem korespondentem ČSAV, přešel F. Roubík do nově vzniklého Historického ústavu ČSAV a zde vedl oddělení pro historickou geografii až do odchodu do penze v roce 1960. Neopominutelnou zůstává také Roubíkova činnost ve vědeckých spolcích, zejména dlouholeté působení ve funkci starosty Společnosti přátel starožitností.

Vpravdě zakladatelský přínos znamená Roubíkovo celoživotní působení v oboru české historické vlastivědy. Klasickou se stala "Příručka vlastivědné práce" (doplněné vydání 1947). V ní F. Roubík originálním způsobem shrnul metodické přístupy a postupy historicko vlastivědného bádání, bohatě doložené bibliografickými přehledy. Toto Roubíkovo dílo základního významu neztratilo platnost ani dnes, zůstává nepominutelným východiskem pro každého badatele v historicko vlastivědném oboru. Bezprostřední vazbu k příručce má Roubíkův Přehled vlastivědného popisu Čech (1940) i jeho hodnocení literární produkce s názvem 50 let české vlastivědy 1890 - 1940 (1940). K metodickým, přehledným a soupisovým pracím z Roubíkovy badatelské dílny vzešly práce, ve své době průkopnické a ovšem, udržující si platnost dodnes. Jsou to díla: Časopisectvo v Čechách v letech 1848 - 1862 (1930) a Bibliografie časopisectva 1863 - 1895 (1936). Nejsou jen pouhým soupisem, byť záslužným, ale přispívají také k vykreslení obrazu vývoje české publicistiky, jejích podmínek a prostředků.

S vlastivědnou problematikou souvisí další tematický okruh, Roubíkem průkopnický pojatý, spadající do oboru historické geografie. Je to mapa jako historický pramen a její vypovídací hodnota. Soubor pramenů tohoto druhu obsahuje Roubíkem zpracovaný monumentální "Soupis map českých zemí" (2 díly - 1952, 1955) s nímž souvisí i další dílo "Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách" (1959). V nemalé řadě rozsáhlých studií se F. Roubík objektivně věnoval dějinám kartografie a činnosti zemských měřičů v 16. až 18. století.

Do dějin českého dějepiscectví se trvale zapsaly výsledky Roubíkova zájmu o dějiny dopravy a poštovníctví. K nim patří zejména kniha o vývoji silnic v Čechách či o vývoji poštovníctví v 16. až 18. století. K obsáhlému souboru studií z dějin správy nelze nepřipomenout aspoň práci o královských rychtářích v českých městech v letech 1547 - 1783 a pak zvláště přínosné studie, věnované správnímu rozdělení Čech v polovině 19. století.

Nemalý čtenářský ohlas v širší kulturní veřejnosti vyvolaly Roubíkovy "Dějiny Chodů u Domažlic" (1931), shrnující v imponující podobě soustavné sledování chodských rebelií. A s obdobnou příznivou odezvou se setkaly výsledky Roubíkova dlouholetého zájmu o události roku 1848. Syntéze "Český rok 1848" (1931, 1948) předcházely edice archivních pramenů, jakými jsou Petice venkovského lidu k Národnímu výboru z roku 1848 či nově objevená registratura Národního výboru roku 1848.

Mnohostranná a bohatá publikační činnost F. Roubíka, k níž patří i syntetické práce z českých dějin, je dobře dostupná v personálních bibliografiích jeho prací, publikovaných jako přílohy studií hodnotících jeho dílo. Vycházely u příležitosti Roubíkových životních jubileí v našich předních historických časopisech. Souhrnné informace obsahuje sborník "Acta regionalia", vydaný v roce 1965 k počtě Roubíkových pětasedmdesátin. Ve sborníku jsou rovněž otisknuty badatelsky a metodicky zaměřené studie jubilentových přátel, spolupracovníků a žáků (cti být mezi nimi se dostalo i autorovi tohoto článku, tehdy jako nejmladšímu z přispěvatelů jubilejního sborníku).

František Roubík byl badatelem a autorem tvrdé pracovní kázně. Nejlépe to dokládá jeho rozsáhlé dílo. Současně byl i taktním odborným rádcem, recenzentem a vysokoškolským pedagogem. K jeho rázovitému zjevu neodmyslitelně patřil motýlek - s kravatou ho snad nikdy nikdo neviděl a nezbytná cigareta ve špicce z višňového dřeva. Tak zůstává v trvalé a vděčné paměti všech, kdo měli možnost se s ním setkávat, poznávat jeho laskavou povahu a čerpat z jeho bohatých znalostí a zkušeností.